מפניני הפרשה - מאמר

חיצוני או פנימי

מספר ימים לאחר שבני ישראל חוו את נס קריעת ים סוף הגדול והנורא, הם התלוננו על משה - "**וילנו העם על משה מה נשתה**".
כיצד ניתן להבין שעם שחווה את נס גדול, עליו אומרים חז"ל במדרש 'שכל טוב' פרשת בשלח פרק טו': "**ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי**" יכול לחזור כל כך מהר למדרגתו הרגילה, לתלונות?
גם לאחר מתן תורה במעמד הר סיני, מעמד גדול ונורא, עליו אמרו חז"ל "**כיון שבאו לסיני ונגלה להם, פרחה נשמתם על שדבר עימהם, שנאמר: נפשי יצאה בדברו**" - חוטא העם בחטא העגל האיום והנורא?!
נראה לומר כך: כל אדם יכול לרומם עצמו בשני אופנים, באופן חיצוני ובאופן פנימי: באופן חיצוני, שמשהו מבחוץ יבא ויעזור לו להתרומם למעלה. באופן פנימי: שיקבל על עצמו להתעלות מתוכו.
לדוגמא: אדם ההולך לכנס רבנים המלווה בדברי תורה הערבים לחיך או להתוועדות חסידית נפלאה המלווה בשתייה וריקודים, מרגיש הוא שמחה והתעלות "עד לב השמים".
במעמד זה מרגיש האדם כמו מלאך ה' צבאות, ומקבל על עצמו קבלות טובות. כאשר הוא חוזר לביתו, באותו לילה הוא עדיין תחת הרושם העז של המאורע הרוחני שהוא חווה. אך לאחר כמה ימים הוא חוזר לשגרה ורואה ששום דבר לא השתנה בו.
הוא אותו אדם על אותם הרגלים ואותן מידות, טובות יותר וטובות פחות. הסיבה לכך היא שמכיוון שהדבר שהרים אותו לא בא מתוכו, לא בא על בסיס מחשבה ועמל שהוא השקיע לשנות את דרכו, אלא משהו חיצוני בא והרים אותו, לכן, כאשר נסתלק אותו דבר, מסתלקת איתו הרגשת הרוממות שבאה עמו. התעלות שאינה באה מתוך האדם, אלא מגורם חיצוני, אינה מחזיקה מעמד.
לעומת זאת הדרך השנייה שעל ידה יכול האדם לרומם את עצמו היא באופן פנימי. אדם קם יום אחד ומקבל עצמו להשתפר בדבר קטן, באיזו הלכה חדשה. הוא מאמין את עצמו ומבצע את החלטתו.
לאחר תקופה קצרה מקבל על עצמו עוד קבלה קטנה בתחום המידות, ולאחר תקופה קצרה עוד קבלה בתחום הקדושה וכן על זה הדרך.
היות וההתקדמות של אדם זה באה מתוכו פנימה ולא כתוצאה מגורם חיצוני, עלייתו תהיה קבועה, ולאחר מספר שנים הוא ירגיש התקדמות. אצל איש זה הרגשת ההתקדמות לא תיעלם, מכיוון שכאן ההתקדמות באה מתוכו, מקרבו, ולא מדבר חיצוני.
יש חשיבות לשני דרכי ההתקדמות - חשוב מאוד שמידי פעם יתרומם האדם אפילו ע"י גורמים חיצוניים לגבהים רוחניים על מנת שיהיה לו לאן לשאוף ולאן לרצות להגיע.
אך עיקר מדרגת האדם נקנית על ידי העבודה שבאה מתוכו. בלימוד התורה היומי שלו ובקבלות הטובות שאט אט הוא מקבל על עצמו. אומנם בני ישראל התעלו למדרגות גבוהות בקריעת ים סוף ובמעמד הר סיני, אך מדרגה זו לא באה מתוכם אלא מדבר חיצוני לכן ברגע שהסתלקה מהם השראת השכינה הם חזרו למדרגתם הרגילה. ומאז ועד היום קונה עם ישראל אט אט את מדרגתו מתוך עצמו.

בין אדם לחבירו

העוקף את התור בבנק באוטובוס וכדומה, הרי הוא מצער את הבריות ומביאם לידי כעס ושנאה, ולעיתים גם גורם בזה להפסד ממוני לעומדים בתור, עקב הזמן הנוסף שעליהם להמתין בתור.
גם מי שמבקש מחבירו שעומד בתור לבצע עבורו פעולה כלשהי, מבלי לבקש את רשות כל העומדים בתור לפניו עובר כל כך, מאחר וגורם עיכוב נוסף לעומדים בתור. למרות האמור, מותר לבקש מחבירו לבצע עבורו פעולות בבנק וכדומה אם חבירו עומד אחריו בתור.

שואל ומשיב

שאלה: האם עדיף להתפלל מנחה בצבור אחר שקיעת החמה, או עדיף להתפלל ביחיד לפני השקיעה?

תשובה: ראשית כל יש לבאר דעת הפוסקים מתי סוף זמן תפילת מנחה. במשנה ברכות כו. שנינו, תפילת המנחה עד הערב, רבי יהודה אומר עד פלג המנחה. ופירש רש"י: עד הערב - עד השיכה, ומשמע דהיינו צאת הכוכבים.
אולם תלמידי רבינו יונה שם כתבו, תפילת מנחה עד הערב, אין לפרש עד צאת הכוכבים שהוא לילה ממש, אלא עד שקיעת החמה, וכדבריו כתב גם בשלטי גיבורים. אולם הטור והשו"ע בסימן רלג' סעיף א' והרמ"א פסקו כדעת רש"י.
לעצם השאלה אם תפילת הצבור אחר השקיעה עדיפה מתפילת יחיד לפני השקיעה, או תפילת יחיד לפני שקיעה עדיפה.
במשנה ברורה סימן רלג' כתב, שהיות שיש פוסקים רבים שהולקים על מרן השו"ע והרמ"א וסוברים שזמן תפילת מנחה עד שקיעת החמה, לכתחילה צריך להיזהר לסיים תפלת המנחה בעוד שלא נכסת השמש מעינינו, ומוטב להתפלל ביחידות מלהתפלל אחר כך בצבור, אבל בדיעבד יכול לסמוך על דעת מרן השו"ע והרמ"א שמתירים להתפלל עד צאת הכוכבים.
אולם הואיל ורבו הפוסקים הסוברים שמותר לכתחילה להתפלל מנחה עד צאת הכוכבים, וכן דעת מרן השו"ע והרמ"א, גם כשהצבור מתפללים מנחה אחר שקיעה עדיף להתפלל בצבור, ולא להתפלל ביחיד קודם שקיעה. וכן נראה דעת רבי מצליח מאזוז זצ"ל בשו"ת 'איש מצליח', וכן כתב הרה"ג רבי יצחק אייזיק ליבם בשו"ת 'בית אבי'.

סיכום: מצווה מן המובחר להתפלל מנחה מבעוד יום לפני שקיעת השמש ולהתפלל בצבור.
אולם אם התעכבו וכגון שהמתינו למניין כדי להתפלל בצבור, רשאים להתפלל גם אחר שקיעת השמש, בתוך 13.5 בשעות זמניות, וטוב להתפלל בצבור אחרי שקיעה, מאשר ביחיד לפני שקיעה, שתפילת הצבור נשמעת ומתקבלת תמיד לפני הקב"ה. (עפ"י שו"ת יהווה דעת חלק ה')

מפניני הפרשה - רעיון

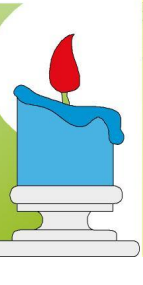
כי לעמך ישראל נתתו באהבה

"**ראו כי ה' נתן לכם את השבת**" (פרק טז' כט') במדרש תהלים שוחר טוב צב. מובא: "**כל עיסקא דשבת כפול, לחם משנה שני העומר לאחד...קרבנה כפול, שנאמר וביום השבת שני כבשים...שכרה כפול, שנאמר וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכובד**..." מושג השבת אינו שלילי בלבד – אי עשיית מלאכה, אלא גם חיובי, מנוחה וקדושה. בשבת יש מצוות עשה: "**וביום השביעי תשבות**" (לד' כא') ומצוות לא תעשה: "**לא תעשה כל מלאכה**" (כ' י').
לא תעשה הוא מושג שלילי, ומצוות עשה הוא מושג חיובי. בילקוט שמעוני ירמיהו רמז שטו' מובא: "אמר רבי סימון בשם רבי שמעון חסידא בעולם הזה אדם לוקט תאנים בשבת אין התאנה אומרת לו כלום, אבל לעתיד לבא היא צווחת ואומרת שבת היום". ממדרש זה ניתן ללמוד שקדושת השבת קבועה היא ועטמדת בגוף העולם, אלא שעכשיו בעולם הזה, עינינו טרוטות ואין אנו רואים את קדושתה, אבל לעתיד לבוא כשיגיו הזמן של: "כי עין בעין יראו" (ישעיה נב' ח') וכן: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר" (ישעיה מ' ה') יראו בגוף התאנה את כבוד השבת והיא כביכול צווחת ואומרת: שבת היום.
זהו ההבדל בין יום המנוחה של אומות העולם לבין השבת של ישראל. יום המנוחה של אומות העולם, הוא יום של הביטול מלאכה ולא יותר. אבל השבת של ישראל: "**ולא נתתו ה' אלוקינו לגויי הארצות...כי לישראל עמך נתתו באהבה. לזרע יעקב אשר בם בחרת**". "**יום מנוחה וקדושה לעמך נתת...מנוחת אהבה ונדבה. מנוחת אמת ואמונה**". וזוהי הכפילות של השבת: שלילת החולין וחיוב הקדושה. "ראו כי ה' נתן לכם את השבת" – אדם שיראה ויתבונן במהות השבת יזכה לעמוד על גודל המתנה שקיבלנו מהקב"ה: "שבת קודש".

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד

אהרון בן שרה שרון ע"ה	אליהו בוקובזה בן ורדה ז"ל	משה בן פרחה מיארה ז"ל	שלמה בן דיאמנטה חייט ז"ל
ישראל בן מזל עסים ז"ל	אליהו בן רחל חכים הכהן ז"ל	מיחה בת גזיילה (ג' רפה) כהן ז"ל	שרה בת ברוריה חנימוב ז"ל
יחיאל בן צבי שרמן ז"ל	ניר בן דרורה ארזוני ז"ל	שרה שרה בת מרים כהן ע"ה	סימונה בת מרסדס אלמליח ע"ה
		מרסדס אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו	

בס"ד טז' לחודש שבט ה'תשפ"ד
שנה שלושים גליון מספר 18
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת בשלח
מפטירים

שירת דבורה (שופטים ד')
אשכנזים מתחילים: "ודבורה אשה"
תימנים מתחילים: "ויכנע אלוקים"
ספרדים מתחילים: "ותשר דבורה"

חשמונאים (שעון חורף)
כניסת שבת וחג: 16:49
יציאת שבת וחג: 17:47
זמן רבנו תם: 18:18

גודל הבגד החייב בציצית עפ"י שו"ע בסימן טז' ופוסקים אחרונים

מקור בתלמוד

בגמרא מסכת מנחות דף מ: מובאת הגדרת גודל הבגד החייב בציצית: ונותנת שתי הגדרות לגודל הבגד החייב בציצית: א. בגד בגודל שקטן מתכסה בו ראשו ורובו. ב. בגד שאדם גדול יוצא בה דרך עראי: "...**והתניא: טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו, והגדול יוצא בה דרך עראי - חייבת בציצית**".

מפרש רש"י: "**והגדול יוצא בה עראי - שאינו בוש לצאת בה לשוק**" מפירושו נראה שההגדרה הראשונה היא טכנית: גודל שיכול קטן להתכסות בו. וההגדרה השנייה תלויה באדם - שלא בוש לצאת בה לשוק. והשאלה היא האם מדובר בשתי הגדרות המגדירות גודל בגד שווה? כלומר: האם השיעור 'קטן מתכסה בו ראשו ורובו' זהה לשיעור של 'גדול יוצא בה דרך עראי'? או מדובר בשתי הגדרות המגדירות גודל שונה של בגד? כלומר, האם השיעור 'קטן מתכסה בו ראשו ורובו' שונה מהשיעור של 'גדול יוצא בה דרך עראי'?

פסיקת הרמב"ם

הרמב"ם בהלכות ציצית פרק ג' הלכה א' פסק להלכה שהמידה הקובעת היא ש 'תכסה בו ראשו ורובו של קטן המתהלך בשוק לבדו' ולא ציין את ההגדרה של: 'גדול יוצא בה דרך עראי': "**כסות שחייב אדם לעשות בה ציצית מן התורה היא כסות שיש לה ארבע כנפיים או יותר על ארבע, ותהיה מדתה כדי שיתכסה בה ראשו ורובו של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו ולילך עמו, ותהיה הכסות של צמר או של פשתן בלבד.**

פסיקת הטור

מדברי הטור סימן טז' משמע שמדובר בשתי הגדרות שונות ששתיהן צריכות להתקיים, כדי שהבגד יתחייב בציצית מפאת גודלו.
כלומר, הגודל - 'קטן מתכסה בו...' הוא תנאי הכרחי להגדרת הבגד כ'בגד' לעניין ציצית, ובנוסף צריך שיהיה בגודל כזה שגדול יוצא בו באקראי לשוק. לאמר: הברייתא מונה שני תנאים, ששניהם צריכים להתקיים על מנת שיהיה לטלית שם של 'בגד'.

בית יוסף

אמנם, הבית יוסף אורח חיים סימן טז' הביא את דברי מהר"י בן חביב, שכתב עפ"י הרמב"ם, שיש רק תנאי אחד והוא: 'שקטן מתכסה':
"**אחר שכתבתי זה, עיינתי בלשון הברייתא ופירושה, וראיתי כי לפי האמת אין לנו צורך מאלה הפלפולים כי לא נאמר בה לשון זה 'שיעור טלית להתחייב בציצית' אלא: 'ת"ר טלית שהקטן מתכסה בו ראשו ורובו' וכו' הכוונה האמיתית לזאת הברייתא להורות מה יעשה הגדול היוצא באקראי בטלית קטנה אם יתחייב בציצית או לא. ואמר שאם דרך הקטן לכסות בו ראשו ורובו אז יתחייב הגדול שיצא בה באקראי, אבל אם אין הקטן מתכסה בה ויצא בה הגדול באקראי פטורה ויכול לצאת בה בלא ציצית...אלא שרבינו יעקב (הטור) רצה להתחיל בלשון הר"ם (הרמב"ם) ולסיים בלשון הברייתא, ובזה נתן מכשול לפנינו בלשונו לפלפל חוץ מן האמת עכ"ל (מהר"י בן חביב). וכתבתי זה ללמד דעת לתלמידים שלא ימהרו לפלפל בדברי הפוסק עד שיראו מקום מוצא הדין.**

פסיקה להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן טז' סעיף א' כלשון הרמב"ם, לפיו השיעור היחיד הקובע את גודל הבגד החייב בציצית הוא: 'קטן מתכסה בו'. ואילו הרמ"א, בעקבות הטור, והוסיף את התנאי של 'גדול לובשו פעמים עראי': "**שיעור טלית שחייב בציצית, שיתכסה בה באורך ורוחב ראשו ורובו של קטן המתהלך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשומרו. הגה: ואז חייב בציצית. ודווקא כשהגדול לובשו פעמים עראי ויוצא בו לשוק**".

מהם המידות שהוגדרו כיום לגודל: 'קטן מתכסה בו'/'גדול לובשו אקראי'?

משנה ברורה

ב 'משנה **ברורה**' הביא דעות שונות בפוסקים האחרונים בעניין מידת 'הטלית קטן' (ציצית) וכתב שראוי שהמידה תהיה אמה מקדימה ואמה מאחורה מלבד הנקב של בית הצוואר, ולכל הפחות שתהיה שלושת רבעי האמה מקדימה ושלושת רבעי האמה מאחורה מלבד פתח הצוואר.

אם כן יוצא שראוי שאורך הבגד (הציצית) יהיה לפי שיטת "רבי חיים נאה" - תשעים ושש ס"מ ורוחב ארבעים ושמונה ס"מ מלבד פתח הצוואר, ולכל הפחות שיהיה שבעים ושתים ס"מ, ברוחב של שלושים ושתיים ס"מ מלבד פתח הצוואר, ולפי שיטת המידות של ה 'חזון איש' ראוי שראוי שאורך הבגד (הציצית) יהיה מאה ועשרים ס"מ ורוחב שישים ס"מ ולכל הפחות שיהיה באורך תשעים ס"מ, ברוחב של ארבעים וחמש ס"מ מלבד פתח הצוואר.

פסקי תשובות

מובא בספר 'פסקי תשובות', שהחתך שעושים בקדמת נקב בית הצוואר מצטרף לשיעור הבגד, כיון שאין בזה חסרון בנקב, שאינו אלא חתך.

ילקוט יוסף

בספר 'ילקוט יוסף' אורח חיים סימן טז' א' בדין שיעור טלית ודין טלית קטן פסק שאם גודל הבגד (ציצית) הוא פחות מתשעים ושש ס"מ אורך וארבעים ושמונה ס"מ רוחב, בלבישתו אין לברך 'על מצוות ציצית'.

בסעיף ב' כתב שרבים נוהגים לא לברך כלל על טלית קטן (ציצית) מכמה טעמים המפורטים שם.

סיכום: במנחות מ: מובא שגודל הבגד החייב בציצית הוא: א. בגד בגודל שקטן מתכסה בו ראשו ורובו. ב. אדם גדול יוצא בו דרך עראי. ראוי שבגד זה יהיה באורך 96 ס"מ ורוחב 48 ס"מ מלבד הנקב של בית הצוואר ולכל הפחות שיהיה באורך של 72 ס"מ ורוחב 36 ס"מ מלבד הנקב של בית הצוואר.

פינת העורך

בני ישראל רואים שהמצרים רודפים אחריהם והולכים ומתקרבים "...**וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'**". משה פונה אל ה' וה' משיב לו: "**מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו**". ומבאר בעל חידושי הרי"ם - בזמן שבני ישראל צועקים אל ה' יתברך ומביעים בזה את אמונתם וקרבתם אליו כבנים למקום - אז באמת אין להם עוד צורך לצעוק, שכן בנים הם וחובה להושיע בן - "על בני ועל פעל ידי תצוונני?"

ברכות מכל הלב

ברכות רבות מעומק הלב וברכת מזל טוב לידידנו היקר אלנתן ניאזוב הי"ו ולבחירת ליבו רעות אלקובי הי"ו לרגל אירוסיהם - להם ולכל בני משפחותיהם.
יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיזכו להופתכם בקרוב, ותיזכו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושתת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב ליעקב ושירה ניאזוב הי"ו ולכל בני משפחותיהם משפחת אדרי וניאזוב הי"ו לרגל הולדת בנם לביא ישראל הי"ו והכנסתו בעיתו בריתו של אברהם אבינו ע"ה.
יהי רצון שתזכו לגדלו יחד עם כל יוצאי חלציכם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה על תערובת יין ומים – חלק א'

טעם כעיקר משמעות ומקור

טעם כעיקר - דבר האסור באכילה, שנתן טעם באוכל או במשקה שנתערב בהם, אין בו דין בטול ברוב, שטעמו של הדבר הרי הוא כעיקרו וממשו. בספרי במדבר פרשת נשא פיסקא כג' כתוב שלמדו זאת מהאיסור לנזיר לשתות מים שקיבלו טעם מענבים ששרו בהם.

"וכל משרת ענבים לא ישתה, וכי מה הניח הכתוב שלא אמרו והרי כבר נאמר מיין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה ומה ת"ל וכל משרת ענבים לא ישתה מגיד שאם שרה ענבים במים שהם בנותן טעם ומיכן אתה דן לכל איסורים שבתורה ומה אם היוצא מן הגפן שאין איסורו איסור עולם ואין איסורו איסור הנאה ויש לו היתר לאחר איסור עשה בו טעם כעיקר שאר איסורים שבתורה שאיסורם איסור עולם ואיסורם איסור הנאה ואין להם היתר אחר איסורם אינו דין שנעשה בו טעם כעיקר".

ויש בעניין זה שלוש דעות בראשונים כפי שמובא במאירי מסכת פסחים מג: **א'** - לימוד זה הוא דרשה גמורה, וטעם כעיקר מדאורייתא ולוקים עליו. **ב'** – איסור זה הוא מדאורייתא, אך אין לוקים עליו. **ג'** – הלימוד הוא אסמכתא בלבד ואיסור זה הוא מדרבנן.

שמרי יין

שמרי יין – שני דברים מוגדרים כשמרי יין: **א'** - שאריות של הזגים וקליפות הענבים הנותרים אחרי סחיטת מיץ הענבים מן הענבים.

ב' – משקעי היין לאחר התסיסה שנראים כעין אבקה. הסוג השני של שמרי היין נחשב כחזק וטוב יותר להפיק ממנו עוד יין, על ידי שמערבבים אותו עם מים ונותנים לו לתסוס שוב.

המקור בתלמוד

בגמרא במסכת בבא בתרא דף צו: מובאת מחלוקת חכמים ואחרים לגבי הברכה על שמרי יין, לדעת חכמים ברכתם היא שהכל ולדעת אחרים ברכתם הגפן, ולהלכה נקבע שאין הלכה כאחרים:

"תנו רבנן: אחד שכר תמרים, ואחד שכר שעורים, ואחד שמרי יין - מברכין עליהם שהכל נהיה בדברו. אחרים אומרים: שמרים שיש בהם טעם יין - מברך עליהן בורא פרי הגפן. רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: אין הלכה כאחרים".

מפרש רשב"ם

שמרי יין - הוא תמד שנותנין מים ע"ג שמרים ומתמדין אותן ושותין אותן. שהכל נהיה בדברו - אבל לא בורא פרי העץ בשכר תמרים ולא בורא פרי האדמה ובורא מיני מזונות על שכר שעורין דלא חשיבי ולא בורא פרי הגפן בשמרי יין. אחרים אומרים - אשמרי יין קאי.

בהמשך מובאים דברי רבא המבאר את מחלוקת חכמים ואחרים. לדעתו כולם מסכימים שאם אדם נתן שלוש כוסות מים לשמרי יין ולאחר זמן יצא מתערובת זו ארבע כוסות משקה, משקה זה נחשב כיין.

דבריו תואמים לשיטתו שרק אם מוזגים יין, כך שרבע מהמשקה הוא יין ושלושת רבעים מים, תערובת זו נחשבת כיין. כמו כן כולם מסכימים שאם נתן שלוש כוסות מים לשמרי יין ויצא מזה שלוש כוסות משקה, שאין זה נחשב ליין.

"אמר רבא: דכולי עלמא, רמא תלתא ואתא ארבעה - חמרא הוא, רבא לטעמיה, דאמר רבא: כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא - לאו חמרא הוא; רמא תלתא ואתא תלתא - ולא כלום הוא..."

מפרש רשב"ם

רמא תלתא - כוסות מים ואייתי נמי תלתא ולא יותר אף על פי שיש בו טעם יין דכ"ע לא פליגי ולא כלום כלומר אפי' אחרים מודו דאינו יין חשוב לברך עליו בורא פרי הגפן

ממשיך רבא ומבאר שמחלוקת חכמים ואחרים היא במקרה שאדם נתן שלוש כוסות מים על שמרי יין ולאחר זמן יצא מתערובת זו שלוש וחצי כוסות משקה. לדעת חכמים, משקה זה לא נחשב כיין, מפני שרק שישית מהתערובת היא יין, ולדעת אחרים משקה זה נחשבת ליין מפני שמתוך שלוש כוסות שהוא הכניס יצאו רק שתים וחצי כוסות של מים כיון שהשמרים שלמטה שואבים חלק מהמים וכנגדם מוציאים יין ואם כן יש כום שלימה שיצא מהשמרים (יותר מרבע) וזה נחשב ליין.

"...כי פליגי - דרמא תלתא ואתא תלתא ופלגא, דרבנן סברי: תלתא עייל תלתא נפיק, פש ליה פלגא, ופלגא בשיתא פלגי מיא - ולא כלום הוא; ואחרים סברי: תלתא עול תרין ופלגא נפיק, פש ליה כוזא, וכוזא בתרי ופלגא - חמרא מעליא הוא".

מפרש רשב"ם

ואחרים סברי תלתא - מים עול ותרי ופלגא מים נפיק דאין דרך לצאת כל הנכנס אלא מן המים נשארו והוציאו היין דפירא קפי מלעיל. פש להו - חד כוס שלם של יין בתרי ופלגא של מים וכ"ש דחמרא ופירא מעליא הוי מדליכא על חד תלתא מיא אבל לעיל דרמא תלתא ואפיק תלתא אין לומר שמן המים נשארו והיין יצא דאין רגלים לדבר הואיל ולא מצא יותר מכדי מדתו כי הכא וא"נ נפיק מן היין פלגא הוא דנפק וחד פלגא בחמשה פלגי מיא לאו כלום הוא.

תוספות

רבנו תם בתוספות שם כתב שנפסקה הלכה כשיטת רבנן ולא כשיטת אחרים, לכן יין שעושים מן החרצנים אם לא יצא מהשמרים רבע כנגד המים לא חשיב יין: **"אין הלכה כאחרים - אומר רבנו תם דאותו יין שעושין מן החרצנים אפילו אית ביה טעם יין כיון דלא רמא תלתא ואתא ארבעה מברכין עליו שהכל".**

האגור

בספר האגור בהלכות ברכת הפירות סימן רסט' כתב בשם המהר"י מולן לעניין יין מזוג במים, שאם היין מהווה פחות משישית ביחס לכמות המים, אינו נחשב יין, ואפילו שלדעתו טעם כעיקר מהתורה, ולכן לכאורה גם ביין מספיק שיש רק טעם יין כדי לברך עליו הגפן, בכל זאת ברכתו שהכל, משום שהכלל טעם כעיקר לא מתייחס לברכה. אולם אם היין פחות משישית ביחס למים, ודרכם של האנשים לשתותו כיין ברכתו הגפן.

"השיב גדול הדור מהרר"י מולן על יין מזוג לענין בפה"ג, אף על גב דבעלמא פסק ר"ת דטעם כעיקר דאורייתא אפילו לקולא, מ"מ לעניין ברכה הוכיח רבנו תם בחולין דחד בשיתא בטיל, דלא חשיב טעמא לענין ברכה ואי הוה יותר מחד בשיתא הולכין אחר הטעם אי רגילי אנשי למשתיה במקום יין מברך".

רמב"ם

הרמב"ם בהלכות ברכות פרק ח' ט' פסק להלכה כדברי רבא וכדעת חכמים, שרק אם נתן שלוש חלקים מים ויצאו ארבע, מברך על משקה זה הגפן: **"שמרים שנתן עליהם שלשה והוציא מהן ארבעה מברך עליהן בורא פרי הגפן שזה יין מזוג הוא, הוציא פחות מארבעה אף על פי שיש בהם טעם יין מברך עליהן שהכל תחילה".**

באר יהודה

בפירוש באר יהודה על הרמב"ם שם כתב שמצד סברא יש לומר שאם יצאו פחות מארבע, הברכה היא שהכל: **"...ובאמת בגמרא לכאורה סתרי דיוקא אהדדי דנקט הוציא ארבעה מברך בורא פרי הגפן תלתא ופלגא מברך שהכל ובפחות מארבעה לא נתבאר מאי מברך ומסתבר בודאי מברך שהכל, אי נמי יש לומר דנקט תלתא ופלגא לרבותא דאף בכה"ג סברי אחרים דמברך בפה"ג משא"כ לרבנן בעי דווקא ארבעה".**

שם ומשפחה

המצרים רודפים אחרי בני ישראל

הקב"ה הוציא את ישראל ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה כששבעה ענני כבוד מקיפים אותם: אחד מכל צד, אחד למעלה, – להגן עליהם מהשמש, הגשם והברד, אחד מתחתם – לשומרם מנחשים ועקרבים שבחולות המדבר ואחד לפניהם – לישר להם את הדרך, להנמיך הרים ולהגביה עמקים. וה' הולך לפניהם – בעמוד ענן ביום, כדי להראות להם את הדרך, ובעמוד אש בלילה כדי להאיר להם.

המצרים, התחרטו על ששלחו את ישראל, ורדפו אחריהם. והיו ישראל לכודים במלכודת: הים סוגר עליהם מצד אחד, המצרים הרודפים מצד שני והמדבר הנורא והיות הרעות סוגרים עליהם מסביב. צעקו בני ישראל אל ה', וגם משה נשא תפילתו ובקש להושיעם. צווה ה' על עמוד הענן ההולך לפניהם לעמוד מאחוריהם. הענן החשיך למצרים ולא ראו דבר, ולישראל האיר באור יקרות. אמר ה' למשה, דבר אל בני ישראל ויסעו! בדבר ה' הרים משה את מטהו על הים, והים נבקע לשנים עשר בקיעים, בקיע לכל שבט. המצרים רדפו אחרי בני ישראל לתוך הים, אך כאשר יצאו ישראל מהים, סגרו המים על המצרים וכסו אותם כליל.

בני ישראל מתעלים למדרגה גבוה ביותר

כיסו מי הים את המצרים, ולא יכלו להימלט. שקעו כולם במים, ולא נותר מהם אלא אחד – פרעה בעצמו, כדי שיראה ויספר את כל נפלאות ה'.

הכשרים שבמצרים – צללו כעופרת וטבעו מיד. הבינוניים - עלו וירדו כאבן. והרשעים שבהם היו מטלטלים זמן רב, עד שנפלו לתהום.

כדי שלא יאמרו ישראל – כשם שאנו עלינו מן הים בצד זה, אולי יעלו המצרים מן הצד השני וירדפו אחרינו? הורה הקב"ה לשר הים לפלוט את גופות המצרים והאבנים היקרות שהיו עליהם לשפת הים – כל ישראל ראו את שונאיהם מוטלים מתים על שפת הים וגם אספו את שלל האבנים היקרות, שנפלטו עימם.

בקריעת ים סוף התעלו ישראל למדרגה עליונה ביותר, שרתה עליהם רוח הקדש ואמרו שירה. הייתה השירה אחידה בפי כולם, כאלו יצאה מפי איש אחד. הייתה השירה חביבה לפני הקב"ה, והאזינו הוא ופמלייתו לשירה, שנקבעה בתורה לעולמי עד. השירה נאמרה מתוך אמונה שלמה ומוחלטת, וכל היקום עונה אחריה בשירה. שירה זו, נוטעת שיר ושמחה בלב כל ישראל לא רק ביציאת מצרים אלא עד סוף הדורות.

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. כיצד בקע משה את ים סוף, כדי שבני ישראל יעברו בתוכו?

א. התפלל אל ה' והים נבקע מעצמו. ב. דיבר אל הים והים נבקע.

ג. היכה בו בעזרת המטה. ד. לא משה בקע את הים, אלא אהרון.

2. מה ציווה משה לאהרון לעשות בקשר למן?

א. לומר לישראל לא להותיר מַן לבוקר. ב. לשים מַן בצנצנת למזכרת.

ג. לומר לישראל לא ללקוט מַן בשבת. ד. כל התשובות נכונות.

3. את מי שלח משה לחילחם נגד עמלק?

א. נלחם בהם בעצמו. ב. את יהושע. ג. את אהרון הכהן. ד. את פינחס.

4. באיזה יום בשבוע הייתה יורדת מהשמים מנה כפולה של מן?

א. ביום שלישי שנאמר בו פעמיים כי טוב. ב. ביום שבת, לעונג שבת.

ג. ביום שישי, כי בשבת לא ירד. ד. אין יום בו ירדה מנה כפולה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. "...חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת" (פרק טו') מדוע פחדו יושבי פלשת?

א. הרגו את בני אפרים שהקדימו לצאת. ב. הם סיפקו סוסים למצרים.

ג. שמעו שישראל בדרכם למקום מושבם בארץ ישראל. ד. א' וג' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "...חיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת" (פרק טו') מדוע פחדו 'יושבי פלשת'?

א. מישראל יקחו להם את ארץ ישראל. ב. איבדו את תמיכת המצרים.

ג. מנקמת ישראל על שהרגו בשבט אפרים. ד. תשובות א' וג' נכונות.

7. "למען אנסנו הילך בתורתי" (טז') איזה מצוות נכללו בניסיון זה?

א. שלא יותירו מהמן עד בוקר. ב. שלא יצאו ללקט מן בשבת.

ג. שמירת שבת וכשרות. ד. תשובות א' וב' נכונות.

8. "לְמַעַן יִרְאוּ אֶת הַלֶּחֶם" (טז') כיצד, הרי המן הונח בקודש הקודשים?

א. הכהן הגדול היה מראה אותו לכל העם. ב. הכוונה לידיעה ולא לראיה.

ג. בימי ירמיהו הנביא הוציאו והראה להם. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

9. "...נֶהֱלֵתָ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ" (פרק טו') לאיזה נוה קודש הכוונה?

א. לבית המקדש הראשון. ב. להר סיני עליו ניתנה התורה.

ג. לבית המקדש השלישי שיבנה בגאולת ישראל ד. תשובות ב' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הרמב"ן - כיתות ד' עד ח'

10. לאיזה ניסיון הכוונה: "לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא" (פרק טז')?

א. לשמירת על המצוות התלויות במן. ב. לשמירה על המצוות שצוו במרה.

ג. לאמונה ללכת למקום שאין בו לחם ומזון. ד. תשובות א' וג' נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת וארא:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(כי תשא תשעה) (שיעור527 חלק א')

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינעור וירומם וינשא את **שלומית מלמד וכל משפחתה** הי"ו - מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**